

Ras och anställning i USA

Striden för likställighet mellan raserna i USA utkämpas på en rad skilda fronter: det gäller rösträtt, undervisning, rätt att begagna kommunikationsmedel, att besöka teatrar, restauranger, badplatser, att få bostad oberoende av legala och konventionella hinder. Frågan om likställighet i anställning hör till de viktigaste och mest svårösta. Hur skall myndigheterna handla för att för negrerna — som det huvudsakligen gäller — säkra samma möjligheter till anställning som för andra? Ännu för ett år-tionde sedan hade nästan ingenting gjorts i denna sak, och det syntes knappast tänkbart att en så ingripande lagstiftning skulle kunna utformas. Nu har man hunnit ett bra stycke på väg mot en generell och effektiv reform.

I första rummet uppstår frågan om anställningsvillkoren inom offentliga — unionella, delstatliga och kommunala — förvaltningsgrenar och företag. Under det andra världskriget vidtog på detta område långtgående åtgärder för att trygga likställigheten, inte bara inom unionens förvaltning, utan också inom alla företag som arbetade för unionens räkning; för att övervaka bestämmelsernas efterlevnad tillsatte presidenten en kommission med uppdrag att tillse att "ras, färg, tro eller nationell härkomst" inte blev bestämmande vid anställande av personer inom dylika företag. Efter kriget har i fråga om unionsförvaltningen — liksom i stor utsträckning inom delstatliga och kommunala förvaltningar — samma principer tillämpats, men i fråga om företag som arbetar för unionens räkning har någon permanent lagstiftning inte kommit till stånd; saken har uppenbarligen inte samma betydelse som under kriget, då industrin helt omställdes för krigsproduktion, men den har i samband med upprustningen fått ökad aktualitet, och regeringen verkar under opposition från Söderns sida för en definitiv reform.

Vad militären beträffar har arbetet för likställighet vunnit betydande framgångar efter krigets slut. Under kriget blev grundsatsen om likställighet kränkt i en rad hänseenden. Negrerna samlades i regel i särskilda förband, de fick i det hela nöja sig med de enklaste sysslorna och blev sällan befordrade till högre poster, i förläggningar och vid måltider hölls vita och svarta isär; det förekom att fångna italienare och tyskar utspisades i samma lokal som de vita amerikanerna, medan de amerikanska negrerna förvisades till ett an-

nat och sämre matställe. Ett stort steg framåt togs genom president Trumans order den 26 juli 1948, enligt vilken inom försvaret ovillkorlig "jämlighet i fråga om behandling och möjligheter" (treatment and opportunity) påbjöds. Sedan dess har åtskiljandet och diskrimineringen reducerats i hög grad. I Korea finns inte längre några särskilda negerregementen; blandade förband har genomgående bildats utan nämnvärd friktion; negerofficerare kommanderar vita soldater. Typiskt är att inom marinen 80 procent av negrerna före 1948 års order tjänstgjorde som uppsare och köksfolk; på fyra år har denna siffrer minskats till 50 procent. Även i de i Södern förlagda förbanden har segregationen avskaffats; för ett par veckor sedan blev en neger utnämnd till officer i den sista "lilje-vita" divisionen, förlagd i Söderns kanske mörkaste stat, Mississippi.

Svårare är att genomföra likställighet inom det privata näringslivet, att hindra enskilda företagare att vägra negrer — i viss mån gäller det också judar, italienare, polacker osv. — sådana platser för vilka de är kvalificerade. Här tog staten New York initiativet år 1945 genom upprättande av en kommission, som skall beivra allt hänsynstagande till "ras, färg, tro eller nationell härkomst" vid anställning av personer inom såväl privata som offentliga företag. Kommissionen inskrider i första hand genom hänvändelse till företagsledningen, i andra hand genom åtal. En affärsman som frågar en sökande om hans religion eller säger sig endast vilja ha vita anställda gör sig skyldig till lagbrott. New Yorks exempel har följts av ett tiotal delstater och över tjugu städer. Enligt samstämmiga uppgifter har goda resultat vunnits. I regel går vederbörande företag med på en ändring utan att åtal behöver tillgripas; i New York har 2.800 mål kommit före i kommissionen, men man har gått till domstol blott en enda gång.

En liknande lagstiftning för unionens del är inte möjlig utan författningsändring, ty reglering av det privata näringslivet faller i princip under delstaterna. Dels kan man emellertid tillämpa vissa bestämmelser för företag som arbetar för unionens räkning, dels kan man begagna unionens kompetens att lagstifta om mellanstatlig handel. I sistnämnda hänseende föreligger ett lagförslag, som tillstyrkts av ett senatsutskott, men ännu inte slutbehandlats: grundsatsen om

Negern David Carlisle är en av bordsbefälhavarna i kadettmatsalen vid krigsskolan i West Point, New York.

likställighet i anställning skulle bli tillämplig på de företag med mer än 50 anställda som driver mellanstatlig handel med sina produkter. Denna reform har drivits främst av nordstatsdemokraterna, med senator Humphrey från Minne-

sota i spetsen. Det starkaste motståndet kommer likaledes från demokratiskt håll, från Södern. Om demokraterna segrar i höst, blir en av Stevensons svåraste uppgifter att föra likställighetstanken framåt utan att spränga partiet.